

VŨ ĐIỆU Bí Ẩn Trong Giọt Nước

Khám phá thế giới vi mô qua một trong những quan sát hấp dẫn nhất của vật lý.

Mọi chuyện bắt đầu vào năm 1827.

Nhà thực vật học Robert Brown, khi quan sát các hạt phấn hoa trong nước dưới kính hiển vi, đã nhận thấy một điều kỳ lạ. Các hạt phấn phấn hoa, vốn không có sự sống, lại liên tục chuyển động một cách hỗn loạn, không ngừng nghỉ. Quỹ đạo của chúng là những đường gấp khúc hoàn toàn ngẫu nhiên, không thể dự đoán. Chuyển động này được đặt tên là **chuyển động Brown**.

Robert Brown (1773 – 1858)

Điều gì đang thực sự diễn ra?

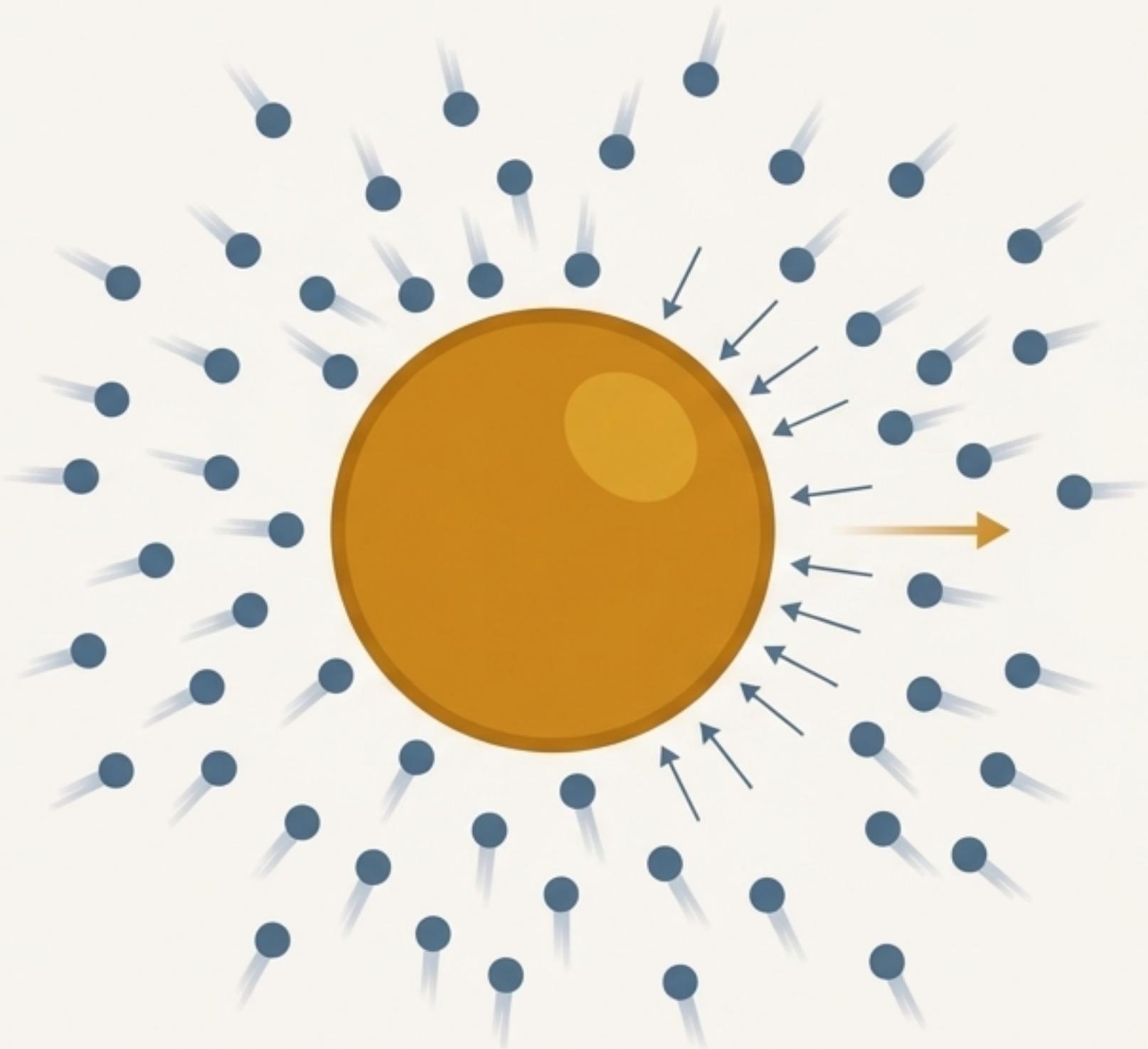

Hạt phấn hoa không tự di chuyển.
Không có dòng chảy nào trong nước. Không có lực nào nhìn thấy được.
Vậy, một “thế lực vô hình” nào đang xô đẩy các hạt phấn hoa?
Đây là câu hỏi hóc búa đã làm các nhà khoa học bối rối.

Lời giải thích: Những va chạm không cân bằng.

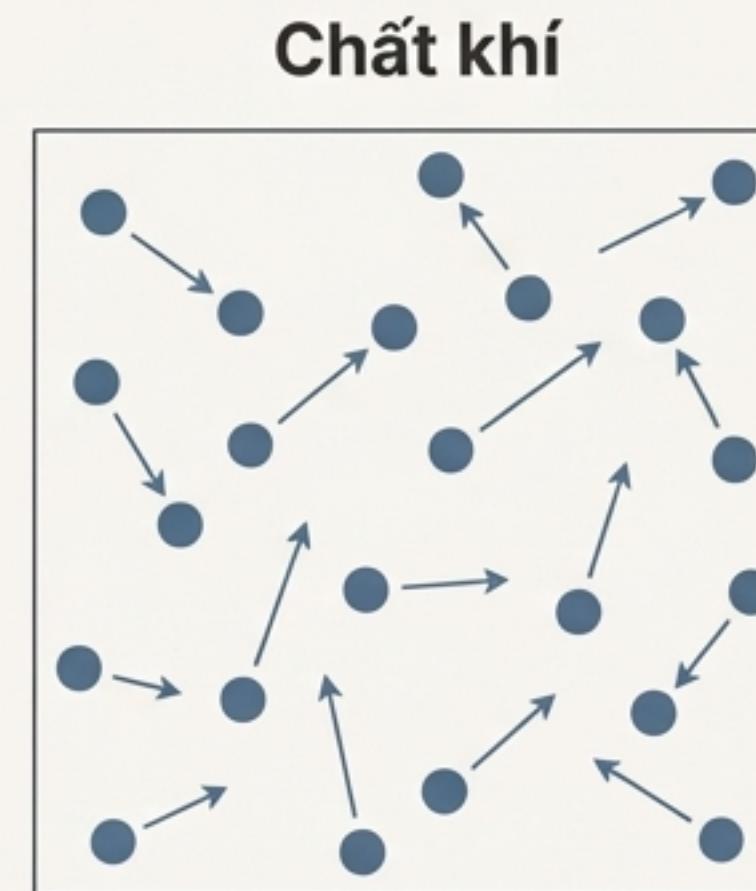
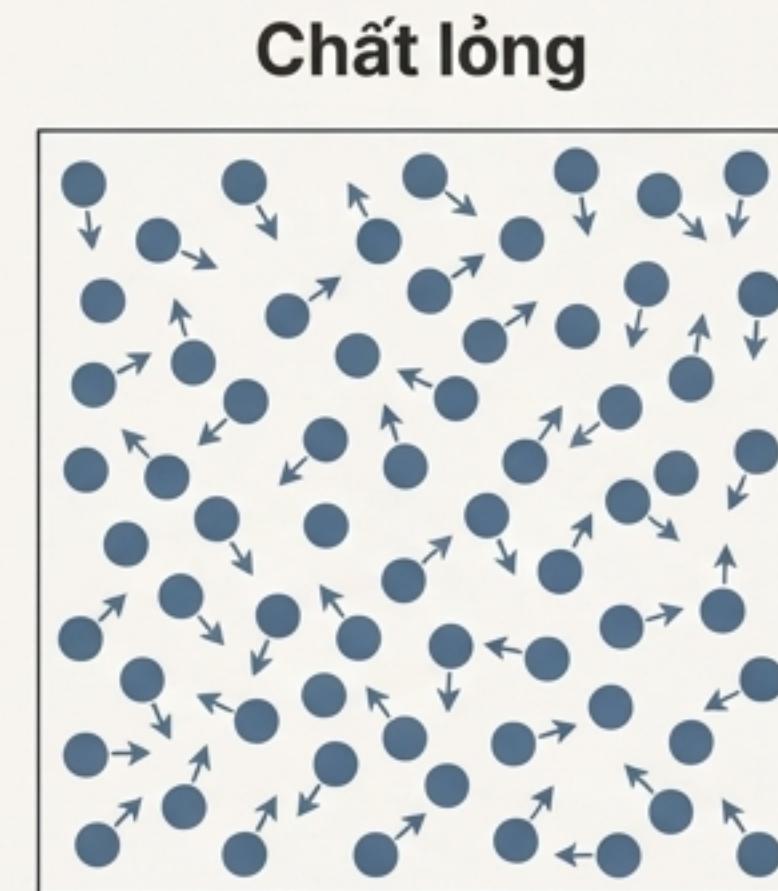
Lời giải thích nằm ở cấp độ phân tử. Nước được cấu tạo từ vô số phân tử nhỏ bé, luôn chuyển động nhiệt hỗn loạn và không ngừng. Các phân tử nước này va chạm vào hạt phấn hoa từ mọi phía. Vì các va chạm này không phải lúc nào cũng cân bằng nhau, chúng tạo ra một lực tổng hợp làm cho hạt phấn hoa di chuyển. Khi nhiệt độ càng cao, các phân tử nước chuyển động càng nhanh, khiến hạt phấn hoa cũng chuyển động nhanh hơn.

Chuyển động Brown chứng tỏ các phân tử chất lỏng và chất khí chuyển động hỗn loạn, không ngừng.

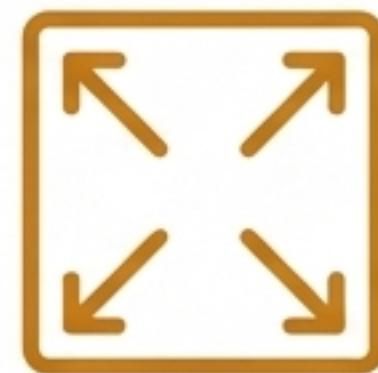

Nếu điều này xảy ra trong nước, vậy còn không khí thì sao?

Chuyển động Brown không chỉ quan sát được trong chất lỏng. Các hạt bụi nhỏ lơ lửng trong không khí cũng biểu hiện chuyển động tương tự. Điều này cho thấy các phân tử cấu tạo nên chất khí tảng đang thân chất khí cũng đang trong nếp trạng thái chuyển động hỗn loạn. Để hiểu rõ hơn, chúng ta cần xem xét các đặc tính của "nghi phạm" chính: chất khí.

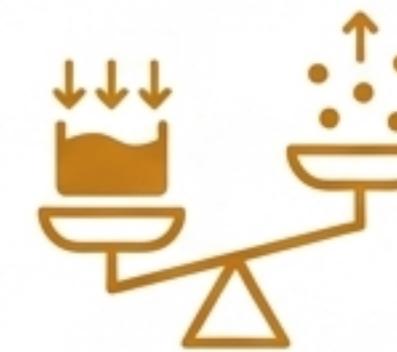

“Hồ sơ” của chất khí: Những đặc tính quan trọng.

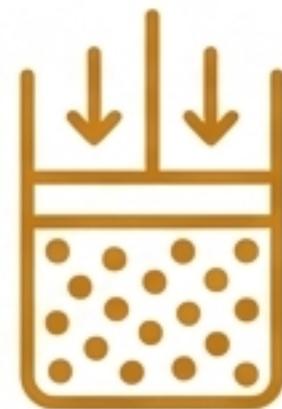

Hình dạng & Thể tích:

Không có hình dạng và thể tích riêng; chiếm toàn bộ thể tích của bình chứa.

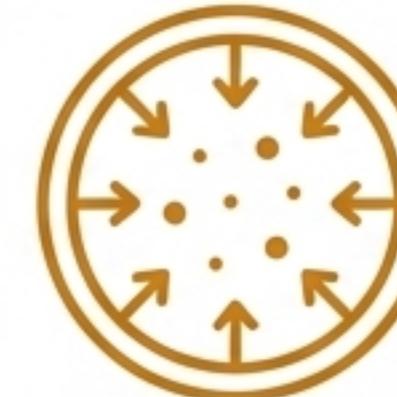

Khối lượng riêng: Nhỏ hơn nhiều so với chất lỏng và chất rắn.

Tính nén:

Dễ bị nén.

Áp suất: Gây ra áp suất lên thành bình chứa. Áp suất tăng khi nhiệt độ tăng.

Có bao nhiêu phân tử trong một hơi thở?

Để đếm số lượng phân tử khổng lồ, các nhà khoa học sử dụng một đơn vị gọi là **mol** (trong đó. Một mol của bất kỳ chất nào cũng chứa cùng một số lượng phân tử (hoặc nguyên tử). Con số đó được gọi là số Avogadro:

$$N_a \approx 6,02 \times 10^{23} \text{ mol}^{-1}$$

Con số này lớn đến mức khó tưởng tượng, nhưng nó cho thấy quy mô của thế giới phân tử đang hoạt động xung quanh chúng ta.

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

602,000,000,000,000,000,000

Lời giải đáp: **Thuyết Động học Phân tử Chất khí.**

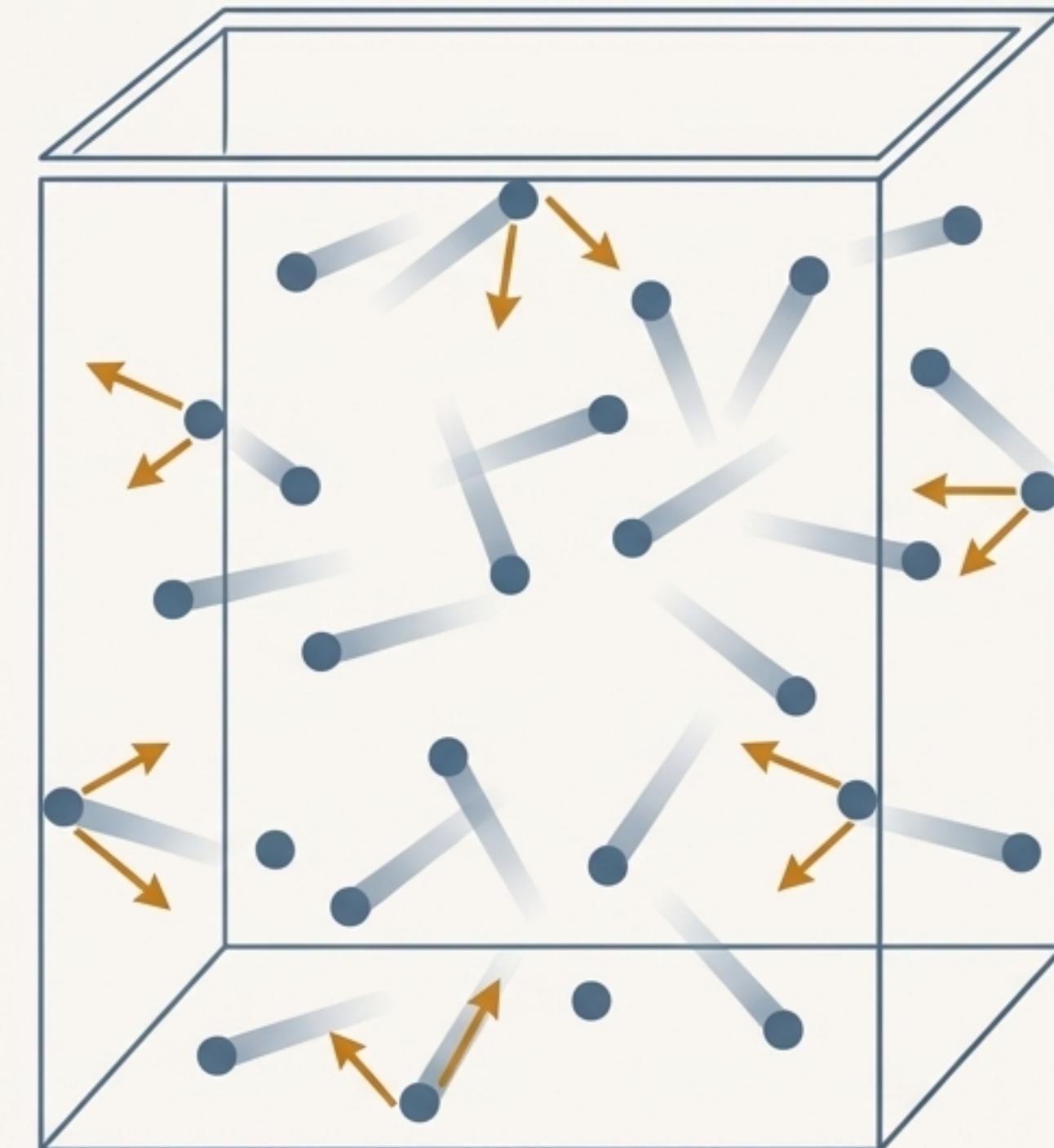

Tất cả những quan sát và đặc tính riêng lẻ—từ vũ điệu của hạt phấn hoa đến áp suất trong lốp xe—đều có thể được giải thích bằng một lý thuyết duy nhất, thanh lịch.

Thuyết này mô tả hành vi của chất khí dựa trên một vài nguyên tắc cốt lõi về các phân tử cấu tạo nên chúng.

Ba định đề cốt lõi của Thuyết

- 1. Cấu trúc:** Chất khí gồm các phân tử có kích thước rất nhỏ so với khoảng cách trung bình giữa chúng.
- 2. Chuyển động:** Các phân tử này chuyển động hỗn loạn, không ngừng. Nhiệt độ càng cao, chúng chuyển động càng nhanh.
- 3. Tương tác:** Khi chuyển động, các phân tử va chạm với nhau và với thành bình, gây ra áp suất lên thành bình.

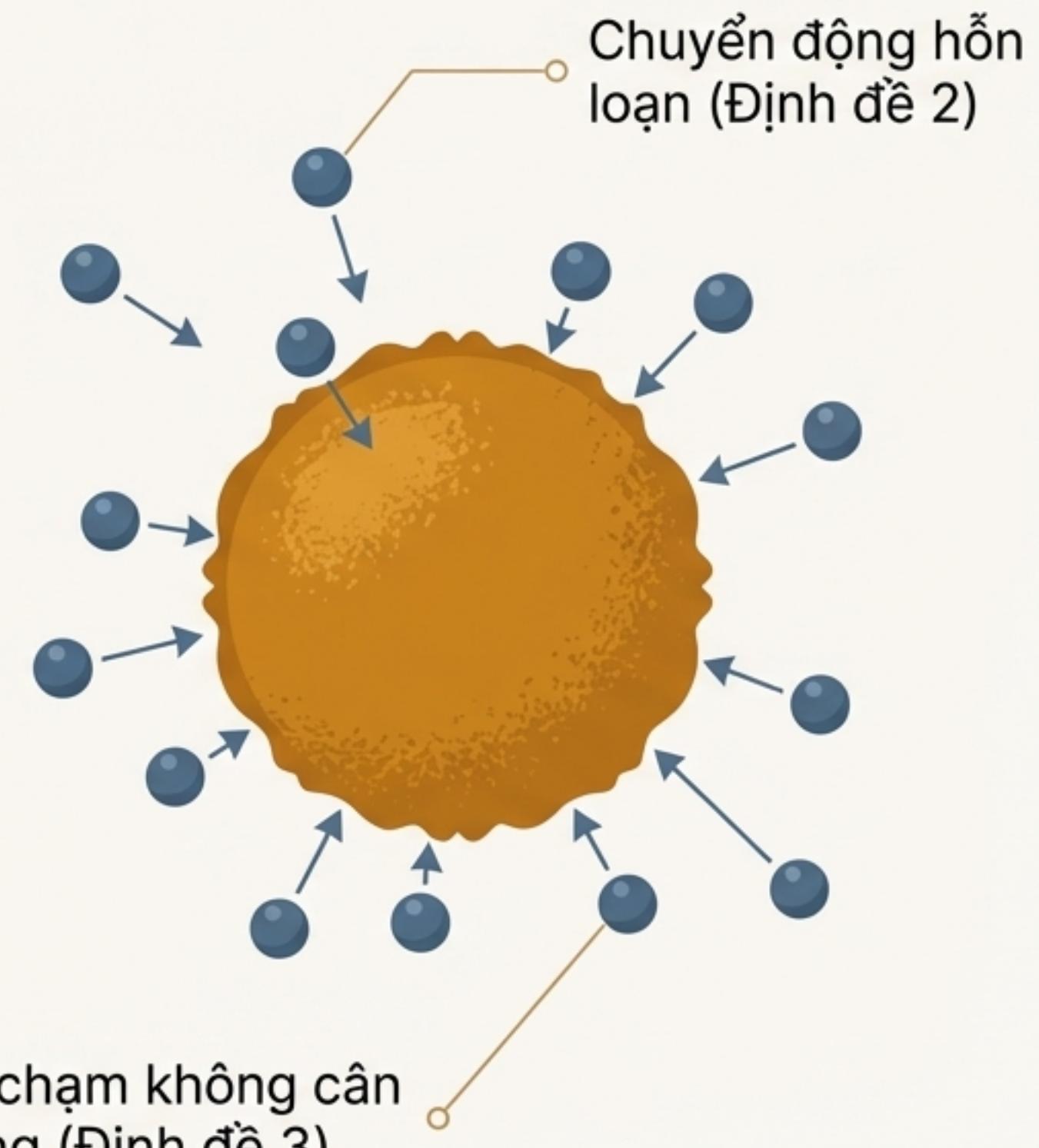

Vụ án được phá giải: Giải thích lại chuyển động Brown.

Định đê 2 (Chuyển động): Các phân tử nước/không khí xung quanh hạt phấn hoa luôn chuyển động hỗn loạn, không ngừng.

Định đê 3 (Tương tác): Chúng liên tục va chạm vào hạt phấn hoa từ mọi phía.

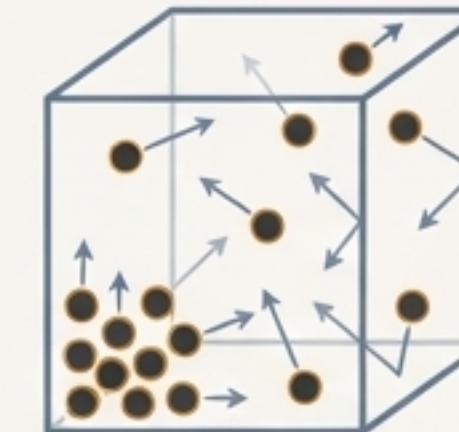
Kết luận: Các va chạm này không bao giờ cân bằng một cách hoàn hảo, tạo ra một lực tổng hợp nhỏ nhưng đủ để dịch chuyển hạt phấn hoa theo một quỹ đạo ngẫu nhiên. Thuyết động học phân tử đã giải thích trọn vẹn bí ẩn.

Thuyết động học giải thích tất cả.

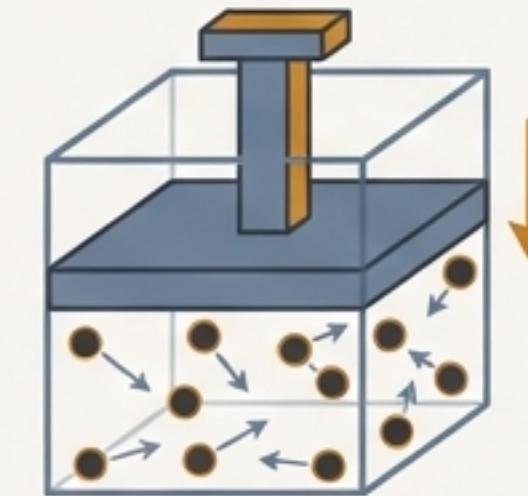
Tại sao khí chiếm toàn bộ thể tích?

→ Vì các phân tử chuyển động tự do theo mọi hướng cho đến khi gặp vật cản (Định đê 2).

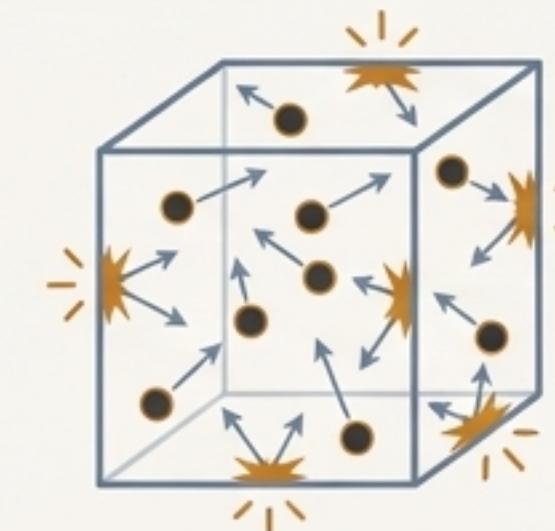
Tại sao khí dễ bị nén?

→ Vì khoảng cách giữa các phân tử rất lớn so với kích thước của chúng, còn rất nhiều không gian trống (Định đê 1).

Áp suất từ đâu ra?

→ Là kết quả tổng hợp của hàng tỷ tý va chạm từ các phân tử lên thành bình trong một giây (Định đê 3).

Từ lý thuyết đến thực tế.

Bơm xe đạp

Khi bơm, bạn đang nén không khí lại, tăng số lượng phân tử trong cùng một thể tích. Càng nhiều phân tử, càng nhiều va chạm, áp suất càng tăng và càng khó bơm hơn.

Bình khí công nghiệp

Các bình chứa oxy hoặc gas phải có vỏ thép rất dày để chịu được áp suất cực lớn do một lượng khí khổng lồ bị nén trong không gian nhỏ.

Áp suất khí quyển

Bầu khí quyển Trái Đất cũng gây ra một áp suất khổng lồ lên mọi vật, do trọng lượng của các lớp không khí bên trên.

Từ một hạt bụi nhảy múa đến quy luật của vũ trụ.

Hành trình của chúng ta bắt đầu với một quan sát đơn giản: các hạt phấn hoa chuyển động ngẫu nhiên. Bằng cách đặt câu hỏi và tìm kiếm bằng chứng, chúng ta đã khám phá ra **Thuyết Động học Phân tử**—một lý thuyết nền tảng không chỉ giải thích chuyển động Brown mà còn mô tả hành vi của toàn bộ vật chất ở trạng thái khí. Nó cho thấy rằng đằng sau sự tĩnh lặng của thế giới vĩ mô là một vũ điệu hỗn loạn không ngừng của thế giới vi mô.